ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ FRANCESCO CAPOTORTI ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1981 [1]

Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,

1. Οἱ ὑποθέσεις, στίς ὁποῖες ἀναφέρονται οἱ παροῦσες προτάσεις, ἔχουν τήν προέλευσή τους σέ ἀγωγές ἀποζημιώσεως πού ἤσκησαν κατά τοῦ Συμβουλίου καί τῆς Ἐπιτροπῆς δυνάμει τοῦ ἄρθρου 178 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ὁρισμένες ἰταλικές ἐπιχειρήσεις, παραγωγοί ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου ἤ θραυσμάτων ὀρύζης πού προορίζονται γιά τήν ζυθοποιία, (στίς ὁποῖες προσετέθη μιά ἑταιρία παραγωγῆς ζύθου καί πού ἐνεργεῖ ὑπό τήν ἰδιότητα ἐκδοχέως τοῦ δικαιώματος ἐπιστροφῆς λόγω παραγωγῆς, τοῦ ὁποίου δικαιοῦχος εἶναι ἡ ἐπιχείρηση-προμηθευτής τοῦ ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου καί τῶν θραυσμάτων ὀρύζης). Οἱ ἐνάγουσες προβάλλουν τήν ζημία, τήν ὁποία ὑπέστησαν λόγω καταργήσεως τῶν ἐπιστροφῶν λόγω παραγωγῆς πού ἀφοροῦν τά δύο ἀναφερόμενα ἀγροτικά προϊόντα κατά τήν περίοδο μεταξύ Αὐγούστου-Σεπτεμβρίου 1975 καί 19ης Ὀκτωβρίου 1977. Σχετικῶς, πρέπει νά ἀναφερθεῖ ὅτι ἡ κατάργηση ἀπεφασίσθη μέ τούς κανονισμούς 665 καί 668 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 4ης Μαρτίου 1975 — ἀπό 1ης Αὐγούστου 1975 γιά τόν ἀποφλοιωμένο ἀραβόσιτο καί ἀπό 1ης Σεπτεμβρίου 1975 γιά τά θραύσματα ὀρύζης — καί ὅτι τό Δικαστήριο, μέ ἀπόφαση πού ἐξέδωσε τήν 19η Ὀκτωβρίου 1977 ἐπί τῶν συνεκδικασθεισῶν ὑποθέσεων 124/76 καί 20/77, Moulins et Huileries de Pont-à-Mousson καί Société coopérative Providence Agricole de la Champagne, ἔκρινε ὅτι τό μέτρο καταργήσεως τό περιεχόμενο στόν κανονισμό 665/75 ἦταν ἀσυμβίβαστο πρός τήν ἀρχή τῆς ἰσότητος, ἀφήνοντας στά κοινοτικά ὄργανα τήν εὐθύνη νά ἐξαλείψουν τήν ἐν λόγω εἰσάγουσα διακρίσεις κατάσταση. Κατόπιν αὐτοῦ, τό Συμβούλιο μέ τούς κανονισμούς 1125, 1126 καί 1127, τῆς 22ας Μαΐου 1978, ἐπανέφερε τίς ἐν λόγω ἐπιστροφές, ἀλλά μόνο ἀπό τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δικαστηρίου. Καί οἱ προσφεύγουσες ζητοῦν τήν ἀποκατάσταση τῆς ζημίας ἀναφερόμενες στήν περίοδο πού περιλαμβάνεται μεταξύ τῆς ἡμερομηνίας καταργήσεως τῶν ἐπιστροφῶν (ἤ, σέ τρεῖς περιπτώσεις, ἀπό μιά μεταγενέστερη ἡμερομηνία) καί τῆς ἡμερομηνίας ἐπαναφορᾶς τῆς κοινοτικῆς ἐνισχύσεως.

Τά ἐναγόμενα ὄργανα ἀντέταξαν, κατ' ἀρχήν, ὅτι οἱ ἀγωγές εἶναι ἀπαράδεκτες ὡς ἐκπρόθεσμες. Δεδομένου ὅτι τό Δικαστήριο ἀπεφάσισε νά ἐξετάσει ξεχωριστά τήν ἔνσταση αὐτή, οἱ σημερινές μας προτάσεις περιορίζονται στό παραδεκτό τῶν ἀγωγῶν.

2. Ἡ Ἐπιτροπή καί τό Συμβούλιο, πρός ὑποστήριξη τῆς θέσεώς τους, ἐπικαλοῦνται τό ἄρθρο 43 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου, πού συνάπτεται σέ παράρτημα στήν συνθήκη ΕΟΚ. Στήν πρώτη του περίοδο, τό ἄρθρο αὐτό ὁρίζει: «Ἀξιώσεις κατά τῆς Κοινότητος στό πεδίο τῆς ἐξωσυμβατικῆς εὐθύνης παραγράφονται μετά πέντε ἔτη ἀπό τῆς ἐπελεύσεως τοῦ ζημιογόνου γεγονότος». Πρόκειται συνεπῶς, στήν παρούσα ὑπόθεση, νά καθορισθεῖ ποιό εἶναι τό γεγονός, στό ὁποῖο ἔχουν τήν προέλευσή τους οἱ αἰτήσεις τῶν ἐναγουσῶν ἐπιχειρήσεων ἤ ἀκριβέστερα τό γενεσιουργό γεγονός τῆς ἐξωσυμβατικῆς εὐθύνης τῆς Κοινότητος, τό ὁποῖο ἐπιτρέπει στούς διαδίκους πού ὑπέστησαν ζημία νά ἀσκήσουν τήν προβλεπομένη ἀπό τό ἄρθρο 178 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἀγωγή. Σύμφωνα μέ τά ἐναγόμενα

1 — Μετάφραση ἀπό τά ἰταλικά.

ὄργανα, τό γεγονός αὐτό ταυτίζεται μέ τήν δημοσίευση τῶν δύο κανονισμῶν, πού κατήργησαν τίς ἐπιστροφές λόγω παραγωγῆς, τίς σχετικές μέ τόν ἀποφλοιωμένο ἀραβόσιτο καί τά θραύσματα ὀρύζης. Ἡ ἡμερομηνία ἐνάρξεως τῆς προθεσμίας παραγραφῆς εἶναι, συνεπῶς, ἡ 20ή Μαρτίου 1975· καί ἐπειδή φαίνεται ὅτι ὅλες οἱ ἀγωγές ἠσκήθησαν μετά τήν 20ή Μαρτίου 1980, ἔχουν παραγραφεῖ. Ἀντιθέτως, κατά τίς ἐνάγουσες δεδομένου ὅτι ἡ ἐξωσυμβατική εὐθύνη προϋποθέτει τήν ὕπαρξη ζημίας, θά πρέπει νά ληφθεῖ ὡς ἡμερομηνία *a quo* τό χρονικό σημεῖο κατά τό ὁποῖο ἐπισυνέβη ἡ ζημία, δηλαδή ἡ ἡμερομηνία κατά τήν ὁποία οἱ ἐπιστροφές δέν κατεβλήθησαν στίς ἐπιχειρήσεις-παραγωγούς ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου ἤ θραυσμάτων ὀρύζης.

3. Παρατηρῶ, πρῶτον, ὅτι κατά τήν γνώμη μου, δέν δύναται νά ἐξαχθεῖ ἀπό τό κείμενο τοῦ ἀναφερθέντος ἄρθρου 43 οἱοδήποτε ἐπιχείρημα ὑπέρ τῆς ἀπόψεως τῶν ἐναγομένων ὀργάνων. Τά ἐναγόμενα ὄργανα προσεπάθησαν νά προσδώσουν ἰδιαίτερη σημασία στό γεγονός ὅτι ὁ ἐν λόγω κανόνας ἀναφέρεται στό ζημιογόνο γεγονός καί ὄχι στήν περιουσιακή ζημία πού ὑφίσταται ὁ ζημιωθείς· τό ἀναφερόμενο ἀπό τό ἄρθρο 43 γεγονός εἶναι, συνεπῶς, τό ζημιογόνο γεγονός.

Πάντως, ἄν ἐφαρμοσθεῖ αὐστηρή ἑρμηνεία, ἡ διάταξη ἀναφέρεται στό γεγονός ἐπί τοῦ ὁποίου βασίζεται ἡ ἀγωγή ἀποζημιώσεως (αὐτό εἶναι ἰδίως προφανές στό ἰταλικό κείμενο) ἀφήνοντας ἔτσι ἀνοικτό τό ζήτημα ἄν εἶναι ἀπαραίτητο ἤ μή νά ἔχει ἤδη προκληθεῖ ἡ ζημία, γιά τήν ἄσκηση τῆς ἀγωγῆς. Τό ἴδιο πρόβλημα τίθεται, ἐξ ἄλλου, ἀκόμη καί ἄν θεωρηθεῖ ὅτι τό ἄρθρο αὐτό, ἀνεξαρτήτως τῆς διατυπώσεώς του, ἐννοεῖ τό γενεσιουργό τῆς εὐθύνης γεγονός: εἶναι, πράγματι, ἀναμφίβολο ὅτι ἡ ὑποχρέωση ἀποκαταστάσεως τῆς ζημίας προϋποθέτει, ἐκτός τῆς παρανόμου συμπεριφορᾶς, καί ζημιογόνο ἀποτέλεσμα ἐπί τοῦ ζημιωθέντος, πρέπει ὅμως, νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ζημία ἤ ἀρκεῖ ὅτι τό παράνομο γεγονός συνοδεύεται ἀπό τήν *πρόβλεψη* τῆς ζημίας;

4. Ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ ἡ νομολογία τοῦ Δικαστηρίου δέν ἠκολούθησε σταθερή γραμμή. Σέ ἀπόσπασμα τῆς ἀποφάσεώς του τῆς 14ης Δεκεμβρίου 1962 ἐπί τῶν συνεκδικασθεισῶν ὑποθέσεων 46 καί 47/59, Meroni (Recueil 1962, σ. 784, ἰδίως σ. 803), τό Δικαστήριο ἐδέχθη τήν ἄποψη ὅτι ἡ προθεσμία παραγραφῆς πού ὁρίζεται ἀπό τό ἄρθρο 40 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου ΕΚΑΧ δέν δύναται νά ἀρχίσει νά τρέχει ἄν δέν ὑφίσταται ζημία βεβαία καί ἐκκαθαρισμένη· καί τό ἐν λόγω ἄρθρο ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς στό ἄρθρο 43 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου τῆς ΕΟΚ. Ἀλλά ἡ ἀπόφαση τῆς 2ας Ἰουνίου 1976 ἐπί τῶν συνεκδικασθεισῶν ὑποθέσεων 56 καί 60/74, Kampffmeyer (Recueil 1976, σ. 711) ἐδέχθη ὅτι «τό ἄρθρο 215 τῆς συνθήκης δέν ἐμποδίζει τήν προσφυγή στό Δικαστήριο γιά τήν διαπίστωση τῆς εὐθύνης τῆς Κοινότητος ἐπί ἐπικειμένης καί δυναμένης νά προβλεφθεῖ μέ ἀρκετή βεβαιότητα ζημίας, ἀκόμη καί ἄν ἡ ζημία δέν δύναται νά προσδιορισθεῖ μέ ἀκρίβεια» (σκέψη ἀριθ. 6). Στίς ἀναφερόμενες ὑποθέσεις, ὁρισμένες γερμανικές ἀλευροβιομηχανίες εἶχαν ζητήσει, μέ δικόγραφο πού κατέθεσαν τόν Ἰούλιο 1974, νά ἀναγνωρισθεῖ ἡ εὐθύνη τῆς Κοινότητος γιά τήν ζημία πού ἐπρόκειτο νά ὑποστοῦν κατά τήν περίοδο ἐμπορίας σιτηρῶν 1974-1975 — δηλαδή γιά μέλλουσα ζημία — κατόπιν τῆς ρυθμίσεως τῶν τιμῶν καί ἐπιδοτήσεων, σχετικῶν μέ τόν σκληρό σίτο, πού περιελαμβάνετο σέ μιά ὁμάδα κανονισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐδημοσιεύθησαν μεταξύ Μαΐου καί Ἰουνίου 1974. Τά ἐναγό-

μενα ὄργανα ἀντέταξαν ὅτι τό κοινοτικό δίκαιο δέν ἐπιτρέπει τήν ἄσκηση ἀγωγῆς ἀποζημιώσεως παρά μόνο γιά πράγματι ἐπελθούσα ζημία. Τό Δικαστήριο ἀπέρριψε τήν ἔνσταση αὐτή καί ἔκρινε ὅτι «οἱ ἐνάγουσες ἐνομιμοποιοῦντο, ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἐπιδίκου κοινοτικῆς ρυθμίσεως καί πρό τῆς ἐφαρμογῆς της, νά προσφύγουν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ἐπί τοῦ ζητήματος ἄν καί σέ ποιό μέτρο ἡ ρύθμιση αὐτή ἦταν ἱκανή νά τούς θέσει σέ μειονεκτική θέση ἐν σχέσει μέ τούς γάλλους ἀνταγωνιστές τους καί, σέ περίπτωση καταφατικῆς ἀπαντήσεως, ἄν ἡ ρύθμιση αὐτή ἦταν, ἀπό τό γεγονός αὐτό, ἀντίθετη πρός τήν ἀρχή τῆς ἴσης μεταχειρίσεως» (σκέψη ἀριθ. 8). Τέλος, ἡ ἀπόφαση τῆς 2ας Μαρτίου 1977, ἡ ὁποία ἐξεδόθη ἐπί τῆς ὑποθέσεως 44/76, Milch-, Fett- und Eier-Kontor (Recueil 1977, σ. 393) ἐπεβεβαίωσε ὅτι δύναται νά διαπιστωθεῖ ἡ ἐξωσυμβατική εὐθύνη τῆς Κοινότητος ἀκόμη καί γιά μέλλουσα ζημία ὑπό τόν ὅρο νά εἶναι «ἐπικειμένη καί νά δύναται νά προβλεφθεῖ μέ ἀρκετή βεβαιότητα, ἀκόμη καί ἄν ἡ ζημία δέν δύναται νά προσδιορισθεῖ μέ ἀκρίβεια».

Τά ἐναγόμενα ὄργανα βασίζονται ἐπί τῶν ἀποφάσεων Milch-, Fett- und Eier-Kontor γιά νά συμπεράνουν ὅτι οἱ ἐνάγουσες ἐπιχειρήσεις εἶχαν τήν δυνατότητα νά ἐνεργήσουν δικαστικῶς ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῶν κανονισμῶν πού κατήργησαν τίς ἀναφερόμενες στόν ἀποφλοιωμένο ἀραβόσιτο καί τά θραύσματα ὀρύζης ἐπιστροφές. Κατά συνέπεια, γιά νά καθορισθεῖ ἡ ἡμερομηνία *a quo* τῆς προθεσμίας παραγραφῆς τῶν ἀγωγῶν ἀποζημιώσεως γιά τίς ὁποῖες πρόκειται, πρέπει νά γίνεται ἀναφορά στό χρονικό αὐτό σημεῖο. Μιά ἀπό τίς ἀντιρρήσεις πού διετύπωσαν οἱ ἐνάγουσες ἐπί τοῦ θέματος, συνίσταται στήν ἄρνηση ὅτι ἡ δυνατότης νά ζητηθεῖ ἡ ἐπανόρθωση τῆς μελλούσης ζημίας ἐπιδρᾶ ἐπί τῆς ἐνάρξεως τῆς προθεσμίας παραγραφῆς τοῦ ἀναφερομένου ἄρθρου 43 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου (ΕΟΚ). Κατά τήν ἄποψη αὐτή, ἡ ἀπόφαση Kampffmeyer, πού ἀναφέρεται ἀνωτέρω, παρ' ὅλον ὅτι ἀναγνωρίζει στούς ἐνδιαφερομένους τήν δυνατότητα νά ἐνεργήσουν δικαστικῶς ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ μέτρου πού προξενεῖ ζημία, δέν τούς ὑποχρεώνει νά ἀσκήσουν ἀμέσως τήν ἀγωγή, ἐπί ποινῆ παρελεύσεως τῆς ἀποσβεστικῆς προθεσμίας.

Ἀλλά δέν πρέπει νά λησμονεῖται ὅτι οἱοσδήποτε χρόνος παραγραφῆς τῶν ἀγωγῶν ἀρχίζει νά ὑπολογίζεται ἀπό τήν ἡμερομηνία, κατά τήν ὁποία ἡ ἀγωγή δύναται νά ἀσκηθεῖ: ἡ συνέπεια αὐτή συνάγεται ἀπό τήν ἴδια τήν ἔννοια τῆς ἀποσβεστικῆς προθεσμίας. Μόνο ἄν ἡ αἴτηση ἀποκαταστάσεως μελλούσης ζημίας ἐθεωρεῖτο ὡς μέσο δικαστικῆς προστασίας διάφορο τῆς ἀγωγῆς ἀποζημιώσεως λόγω ἐπελθούσης ἤδη ζημίας (παραδείγματος χάριν ὡς μορφή προληπτικῆς προστασίας ἐν σχέσει πρός τόν ἁπλό κίνδυνο ἐπελεύσεως ζημίας) θά ἦταν δυνατό νά προβλεφθοῦν δύο διαφορετικοί χρόνοι παραγραφῆς, ἀντιστοίχως, γιά τήν μία καί τήν ἄλλη ἀγωγή· ἀλλά πρόκειται γιά ὑπόθεση ξένη πρός τό κοινοτικό δίκαιο, τό ὁποῖο προβλέπει ἕναν μόνο τύπο ἀγωγῆς στόν τομέα τῆς ἐξωσυμβατικῆς εὐθύνης, πού ἀποβλέπει στήν διαπίστωση τῆς εὐθύνης καί στήν ἀποζημίωση τοῦ ζημιωθέντος. Γιά τόν λόγο αὐτό θεωρῶ ὅτι, κατά τό μέτρο πού ἡ βασιζομένη ἐπί τῶν ἄρθρων 215 καί 178 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἀγωγή θεωρεῖται ὡς δυναμένη νά ἀσκηθεῖ ἀκόμη καί γιά μέλλουσα ζημία, τό χρονικό σημεῖο ἀπό τό ὁποῖο ἡ δυνατότης ἐνεργείας δύναται νά ἀσκηθεῖ ἀντιπροσωπεύει τήν ἡμερομηνία *a quo* τῆς παραγραφῆς γιά οἱαδήποτε ἀγωγή πού ἀποσκοπεῖ στήν διαπίστωση τῆς κοινοτικῆς εὐθύνης βάσει τοῦ ἰδίου ζημιογόνου γεγονότος.

5. Τό οὐσιαστικό σημεῖο πού πρέπει νά διευκρινισθεῖ, προκειμένου νά λυθεῖ τό ἀμφισβητούμενο ζήτημα, ἀφορᾶ τήν ἐξακρίβωση τῆς παρανόμου πράξεως, γιά τήν ὁποία οἱ ἐνάγουσες θεωροῦν τήν Κοινότητα ὑπεύθυνη. Πρόκειται πράγματι, γιά *μόνη τήν θέσπιση* τῶν μέτρων πού καταργοῦν τίς ἐπιστροφές λόγω παραγωγῆς ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου καί θραυσμάτων ὀρύζης, δηλαδή τῆς θεσπίσεώς τους ἐξεταζομένης ἀνεξαρτήτως τῆς θέσεώς τους σέ ἰσχύ; Ἡ ἀπάντηση δέν δύναται παρά νά εἶναι ἀρνητική: ἄν γιά οἱονδήποτε λόγο, τά

μέτρα αὐτά δέν ἐτίθεντο σέ ἰσχύ, ἡ παράνομη πράξη δέν θά συνετελεῖτο.

Ἡ διαπίστωση αὐτή — πού ἰσχύει, κατά τήν γνώμη μου, σέ ὅλες τίς περιπτώσεις ὅπου ἡ ἐξωσυμβατική εὐθύνη προκύπτει ἀπό νομοθετικό μέτρο — ἐπιβάλλεται ἀκόμη περισσότερο ἐν προκειμένω. Στήν ἀναφερομένη ἀπόφαση τῆς 19ης Ὀκτωβρίου 1977, Moulins et Huileries de Pont-à-Mousson καί Société coopérative Providence Agricole de la Champagne, τό Δικαστήριο ἔκρινε ὅτι «ἡ ἔννομη κατάσταση πού ἐδημιουργήθη ἀπό τό ἄρθρο 3 τοῦ κανονισμοῦ 665/75 ... εἶναι ἀσυμβίβαστη πρός τήν ἀρχή τῆς ἰσότητος» καί ὅτι «ἐναπόκειται στά ἁρμόδια ὄργανα τῆς Κοινότητος νά λάβουν τά ἀναγκαῖα μέτρα πρός ἄρση τοῦ ἀσυμβιβάστου αὐτοῦ» (σκέψη ἀριθ. 28) Περαιτέρω, στήν ἰδία ἀπόφαση παρατηρεῖται ὅτι «ὑφίστανται πολλές δυνατότητες πρός ἀποκατάσταση τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν δύο ἐπιδίκων προϊόντων ...». Στήν πραγματικότητα, συνεπῶς, τό παράνομο γεγονός, γιά τό ὁποῖο εὐθύνεται ἡ ΕΟΚ εἶναι ἡ *εἰσάγουσα διακρίσεις κατάσταση* πού ἐδημιουργήθη λόγω τῶν μέτρων καταργήσεως τῶν ἐπιστροφῶν. Ἡ κατάσταση αὐτή ὑφίσταται ἀπό τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων αὐτῶν. Θά ἠδύνατο νά μή εἶχε δημιουργηθεῖ ποτέ ἄν, στό χρονικό διάστημα μερικῶν μηνῶν πού ἐμεσολάβησε, μεταξύ τῆς θεσπίσεως τῶν μέτρων καί τῆς θέσεώς τους σέ ἰσχύ, οἱ κοινοτικές ἀρχές ἀπεφάσιζαν ἐπίσης τήν κατάργηση τῶν ἐπιστροφῶν γιά τό ἄμυλο, τοῦ παρομοίου προϊόντος πού ἐτύγχανε διαφορετικῆς μεταχειρίσεως. Μιά ἀπό τίς δυνατότητες ἀποκαταστάσεως τῆς ἴσης μεταχειρίσεως μεταξύ τῶν δύο συγκρινομένων προϊόντων (ἀμύλου καί ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου πού χρησιμοποιοῦνται γιά τήν παραγωγή ζύθου) ἦταν πράγματι ἡ κατάργηση τοῦ συστήματος κοινοτικῶν ἐνισχύσεων καί γιά τά δύο αὐτά προϊόντα. Δέν χρειάζεται κάν νά λεχθεῖ ὅτι ἕνας ἄλλος τρόπος γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ δημιουργία διακρίσεως, θά συνίστατο στήν ἀνάκληση τῶν μέτρων καταργήσεως, πρίν ἐφαρμοσθοῦν· ἀλλά ἡ ὑπόθεση αὐτή ἦταν ὀλιγότερο ἀληθοφανής καί εἶναι γνωστό ὅτι κατέστη ἀναγκαία ἡ ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου γιά νά πεισθοῦν οἱ κοινοτικές ἀρχές νά ἀποφασίσουν τήν ἐπαναφορά τῶν καταργηθεισῶν ἐπιστροφῶν.

Ἀπό τίς σκέψεις αὐτές συνάγεται ὅτι οἱ προσφεύγουσες ἐπιχειρήσεις δέν ἠδύναντο νά ἐνεργήσουν, μεταξύ τῆς 20ῆς Μαρτίου 1975 καί τῆς θέσεως σέ ἰσχύ τῶν διατάξεων περί καταργήσεως τῶν ἐπιστροφῶν, οὔτε καί ἄν ἀκόμη ἐχρησιμοποιοῦσαν τήν δυνατότητα νά ζητήσουν τήν ἀποκατάσταση μελλουσῶν ζημιῶν, γιά τόν ἁπλό λόγο ὅτι ἡ παράνομη κατάσταση δέν εἶχε ἀκόμη δημιουργηθεῖ.

6. Δύναται νά γίνουν καί ἄλλες ἐπωφελεῖς σκέψεις, ξεκινώντας ἀπό τήν φύση τῆς παρανόμου πράξεως, ὅπως νομίζω ὅτι τήν ἔχω προσδιορίσει. Μιά κατάσταση πού εἰσάγει διακρίσεις δέν εἶναι μία στιγμιαία παράνομη πράξη, ἀλλά διαρκής παράνομη πράξη πού παρατείνεται χρονικῶς καί δημιουργεῖ βαθμηδόν ὅλο καί περισσότερο σημαντικά ζημιογόνα ἀποτελέσματα. Ἀλλά ἄν γίνει δεκτή ἡ ἄποψή μου, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ παράνομη κατάσταση ἐν προκειμένω ἐδημιουργήθη τήν στιγμή τῆς θέσεως σέ ἰσχύ τῶν κανονισμῶν 665 καί 668 τοῦ 1975, τό ἀποτέλεσμα — ὅσον ἀφορᾶ τήν ἡμερομηνία ἀπό τήν ὁποία ἀρχίζει νά ὑπολογίζεται ὁ χρόνος παραγραφῆς — εἶναι τό ἴδιο μέ αὐτό στό ὁποῖο καταλήγουν οἱ ἐνάγουσες, βασιζόμενες στό γεγονός ὅτι ἡ ζημία ἄρχισε νά ἐπέρχεται ἀπό τήν στιγμή πού οἱ ἐπιστροφές ἠδύναντο νά ἀπαιτηθοῦν, σύμφωνα μέ τό καταργηθέν ἀπό τά μέτρα αὐτά σύστημα.

Ἀλλά καί ἄν ἀκόμη γίνει δεκτή ἡ ἄποψη ὅτι ἡ πρώτη ἐκδήλωση τῆς παρανόμου καταστάσεως συμπίπτει μέ τήν ἡμερομηνία θεσπίσεως τῶν ἀναφερομένων κανονισμῶν, αὐτό δέν μεταβάλλει τό γεγονός ὅτι ἡ κατάσταση ἐξακολουθοῦσε νά εἶναι παράνομη ἕως τήν 19η Ὀκτωβρίου 1977, ἡμερομηνία ἀπό τήν ὁποία οἱ ἐπιστροφές κατέστησαν ἐκ νέου ἀπαιτητές. Ἡ παραγραφή, συνεπῶς, τῆς ἀγωγῆς ἀποζημιώσεως συνετελέσθη προοδευτικά, ὅπως σέ ὅλες τίς περιπτώσεις διαρκοῦς παρανόμου πράξεως· καί πρέπει νά θεωρηθεῖ ὅτι ἡ δυνατότης προβολῆς αἰτήματος ἀποκαταστάσεως τῆς ζημίας, πού ἐνδεχομένως προεκλήθη ἀπό τήν εἰσάγουσα διακρίσεις κατάσταση κατά τήν πλέον τῶν πέντε ἐτῶν περίοδο πού προηγεῖται τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀγωγῆς, ἔχει παραγραφεῖ.

Πρέπει, ἐν συνεχεία, νά προβληθεῖ τό γεγονός ὅτι, ἄν ἐν προκειμένω ἐννοεῖται μιά διαρκής παράνομη πράξη πού συνετελέσθη ἀπό τήν στιγμή κατά τήν ὁποία ἐθεσπίσθησαν τά καταργοῦντα τίς ἐπιστροφές μέτρα, πρέπει νά ἀποκλεισθεῖ ὅτι οἱ ζημιωθέντες εἶχαν τήν δυνατότητα νά ἐνεργήσουν πρός ἀποκατάσταση τῆς μελλούσης ζημίας, κατά τήν περίοδο πού περιλαμβάνεται μεταξύ Μαρτίου 1975 καί τῆς ἡμερομηνίας θέσεως σέ ἰσχύ τῶν μέτρων αὐτῶν. Πράγματι, εἴδαμε ὅτι, σύμφωνα μέ τήν ἀναφερομένη ἀπόφαση Kampffmeyer, ἡ μέλλουσα ζημία πρέπει νά «δύναται νά προβλεφθεῖ μέ ἀρκετή βεβαιότητα», κατά τόν χρόνο ἀσκήσεως τῆς ἀγωγῆς· ἀλλά δέν ὑπῆρχε ἀρκετή βεβαιότης, ἐφ' ὅσον τά κοινοτικά ὄργανα ἦσαν σέ θέση νά ἀποφύγουν ἐντελῶς τίς ζημιογόνες συνέπειες τῶν θεσπισθέντων μέτρων, λαμβάνοντας ἕνα ἀπό τά δύο μέτρα πού ἀνέφερα προηγουμένως (κατάργηση τῶν ἐπιστροφῶν καί γιά τό ἄμυλο, ἡ ἔγκαιρη κατάργηση τῶν μέτρων αὐτῶν).

Τέλος, ὅσον ἀφορᾶ τόν προβλεπτό χαρακτήρα τῆς ζημίας, πρέπει ἀκόμη νά ἐξετασθεῖ ἕνα ἄλλο γεγονός. Τό δικαίωμα εἰσπράξεως τῶν ἐπιδίκων ἐπιστροφῶν λόγω παραγωγῆς ἐξηρτᾶτο, ὅπως εἴδαμε, τόσο γιά τόν ἀποφλοιωμένο ἀραβόσιτο ὅσο καί γιά τά θραύσματα ὀρύζης, ἀπό τόν ὅρο τῆς χρησιμοποιήσεώς τους, καί τοῦ μέν καί τῶν δέ, γιά τήν παραγωγή ζύθου. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ κίνδυνος ἐπελεύσεως ζημίας ἀπό τό γεγονός ὅτι δέν κατεβλήθησαν οἱ ἐπιστροφές ἐπηρεάζετο ἀπό τήν ἐπιλογή τῶν παραγωγῶν ἐπιχειρήσεων καί τήν συμπεριφορά τῶν ἀγοραστῶν, ὅσον ἀφορᾶ ἀντιστοίχως τόν προορισμό καί τήν χρήση τοῦ ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου καί τῶν θραυσμάτων ὀρύζης. Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές εἶναι δύσκολο νά γίνει δεκτό ὅτι ὅλες οἱ δυνάμενες νά ἐνδιαφερθοῦν ἐπιχειρήσεις, κατά τόν χρόνο καταργήσεως τῶν ἐπιστροφῶν γιά τά δύο ἀναφερόμενα προϊόντα, ἦσαν σέ θέση νά προβλέψουν μέ ἀρκετή βεβαιότητα ὅτι θά ὑποστοῦν ζημία (ἐκτός ἄν θεωρηθεῖ ὅτι ἡ ἀγωγή ἀποζημιώσεως λόγω μελλούσης ζημίας δύναται νά ἀσκηθεῖ ἀπό οἱονδήποτε πού περιλαμβάνεται σέ κατηγορία *πού δύναται* νά ζημιωθεῖ στό σύνολό της ἀπό ἕνα κοινοτικό μέτρο!).

7. Πρός ὑποστήριξη τῆς ἀπόψεως σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ παράνομη πράξη ἔχει ἐν προκειμένω στιγμιαῖο χαρακτήρα καί ὄχι διαρκή, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξέφρασε, κατά τήν συνεδρίαση, τήν γνώμη ὅτι ἡ ζημία συνίσταται στήν ἀπώλεια ἀξίας τῶν ἐπιχειρήσεων, ἡ ὁποία ἐπισυνέβη ἀμέσως μετά τήν δημοσίευση τῶν καταργούντων τίς ἐπιστροφές μέτρων. Πάντως, δέν θεωρῶ ὅτι εἶναι δυνατή ἡ ἀναδρομή στήν φύση τῆς παρανόμου πράξεως ξεκινώντας ἀπό τήν ὑποτιθέμενη φύση τῆς ζημίας πού ὑπέστησαν οἱ ἐπιχειρήσεις: ἡ λογική σειρά εἶναι ἡ ἀντίθετη. Τό γεγονός ὅτι ἡ ἐπίδικη παράνομη πράξη ἐμφανίζεται ὡς κατάσταση εἰσάγουσα διακρίσεις, πού ἐδημιουργήθη ὅταν ἐδημοσιεύθησαν τά καταργηθέντα μέτρα, ἐπιτρέπει θεωρητικῶς νά ὑπολογίζεται μεταξύ τῶν ζημιογόνων συνεπειῶν, ἀντιληπτῶν ἀπό τήν πρώτη στιγμή, ἡ ἀπώλεια ἀξίας τῶν ἐπιχειρήσεων (ἡ ὁποία ἐκφράζεται στόν ὑπολογισμό τῆς

ἐπιπτώσεως τοῦ προβλεπομένου διαφυγόντος κέρδους ἐπί τῆς περιουσίας τῆς ἐπιχειρήσεως). Ἀλλά ἡ συζήτηση διεξάγεται ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ ὁρισμένων ἀγωγῶν καί δέν πρέπει νά λησμονεῖται, πρῶτον ὅτι οἱ ἀγωγές αὐτές ἠσκήθησαν ἀφοῦ τό διαφυγόν κέρδος λόγω τῆς καταργήσεως τῶν ἐπιστροφῶν κατέστη πραγματικότης, καί δεύτερον, ὅτι ἡ ζημία, τῆς ὁποίας οἱ προσφεύγοντες ζητοῦν τήν ἀποκατάσταση εἶναι ἐκείνη πού προεκλήθη ἀπό τήν κατάργηση τῶν ἐπιστροφῶν γιά τόν ἀποφλοιωμένο ἀραβόσιτο καί τά θραύσματα ὀρύζης καί ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ ἐπιστροφές αὐτές δέν ἀπεκατεστάθησαν ἐντός ὁρισμένου χρονικοῦ διαστήματος, τό ὁποῖο παρῆλθε ἤδη. Συνεπῶς, δέν θεωρῶ καθόλου πειστική τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς καί εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ παράνομη πράξη *de quo* συνίσταται στήν εἰσάγουσα διακρίσεις κατάσταση, ἡ ὁποία παρετάθη ἀπό τῆς ἡμερομηνίας ἐφαρμογῆς τῶν καταργηθέντων μέτρων μέχρι τῆς 19ης Ὀκτωβρίου 1977, μέ τά ζημιογόνα ἀποτελέσματα πού ἐδημιουργήθησαν προοδευτικά ἐν συνεχεία τῆς μή καταβολῆς τῶν ἐπιστροφῶν.

8. Πρός ὑποστήριξη τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, σημειώνω τόν παράλογο χαρακτήρα τῶν συνεπειῶν, στίς ὁποῖες καταλήγει ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀντιθέτου ἀπόψεως. Ἡ ἐνάγουσα ἐπιχείρηση στήν ὑπόθεση 257/80 (ἡ ἑταιρία Mangimi Niccolai) δέν ἄρχισε νά παράγει ἀποφλοιωμένο ἀραβόσιτο προορισμένο γιά ζυθοποιία παρά μόνο τόν Μάρτιο 1976: δηλαδή σέ ἐποχή μεταγενέστερη τόσο τῆς θεσπίσεως ὅσο καί τῆς θέσεως σέ ἰσχύ τῶν μέτρων πού κατήργησαν τίς ἐπιστροφές γιά τήν κατηγορία αὐτή προϊόντων. Πάντως, τά ἐναγόμενα ὄργανα θεωροῦν ὅτι, ἀκόμη καί στήν περίπτωση αὐτή, ἡ παραγραφή ἄρχισε νά ὑπολογίζεται ἀπό τῆς ἡμερομηνίας δημοσιεύσεως τῶν κανονισμῶν 665 καί 668 τοῦ 1975. Αὐτό ἰσοδυναμεῖ πρός τόν ἰσχυρισμό ὅτι ἡ περίοδος πού περιλαμβάνεται μεταξύ Μαρτίου 1975 καί Μαρτίου 1976, κατά τήν ὁποία προφανῶς ἡ ἐπιχείρηση δέν εἶχε κανένα δικαίωμα νά ἀξιώσει ἀποζημίωση λόγω διακρίσεως ἔναντι τῶν παραγωγῶν ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου προορισμένου γιά τήν ζυθοποιία πρέπει ἐπίσης νά περιληφθεῖ στόν χρόνο παραγραφῆς τῶν πέντε ἐτῶν, ὡς νά ὑπῆρξε πλήρης ἀδράνεια τοῦ δικαιούχου (ἐκτός ἄν θεωρηθεῖ ὅτι ἡ ἐν λόγω ἐπιχείρηση ἠδύνατο νά ἐνεργήσει δικαστικῶς πρός ἀποκατάσταση τῆς ζημίας πρίν ἀκόμη ἀρχίσει τήν παραγωγή τοῦ προϊόντος πού εἶναι ἀντικείμενο διακρίσεως). Γιά νά ἀνταπεξέλθει στήν δυσκολία αὐτή, τό Συμβούλιο ἐπεκαλέσθη τήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου, τῆς 4ης Ὀκτωβρίου 1979, ἐπί τῶν συνεκδικασθεισῶν ὑποθέσεων 241, 242, 245 ἕως 250/78, DGV Deutsche Getreideverwertung und Rheinische Kraftfutterwerke GmbH καί λοιποί (Recueil 1979, σ. 3017)· στήν σκέψη 19 τό Δικαστήριο λαμβάνει ὑπ' ὄψη τήν περίπτωση ἐπιχειρήσεως, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη καί ἄρχισε τήν παραγωγή ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου τόν Φεβρουάριο 1976, δηλαδή μερικούς μῆνες μετά τήν θέσπιση τῶν μέτρων πού κατήργησαν τίς ἐπιστροφές γιά τόν ἀποφλοιωμένο ἀραβόσιτο. Τό Δικαστήριο ἔκρινε τότε, ὅτι ἡ ζημία πού ὑπέστη ἡ ἐπιχείρηση δέν ἠδύνατο νά ἀποκατασταθεῖ, καί φαίνεται ὅτι τό Συμβούλιο προτείνει τήν ἴδια λύση ἐν προκειμένω. Ἀλλά στήν ἀναφερομένη ἀπόφαση, τό Δικαστήριο δέν ἐπελήφθη τοῦ προβλήματος τῆς ἡμερομηνίας ἀπό τήν ὁποία ἀρχίζει νά τρέχει ἡ προθεσμία ἀσκήσεως τῆς ἀγωγῆς ἀποζημιώσεως — πού ἀποτελεῖ τό ἐξεταζόμενο ζήτημα κατά τό στάδιο αὐτό — ἀλλά τοῦ κατά πολύ διαφορετικοῦ ζητήματος οὐσιαστικοῦ δικαίου, ἤτοι τῆς ὑπάρξεως κοινοτικῆς εὐθύνης. Ἡ ἀναφορά, συνεπῶς, στό νομολογιακό αὐτό προηγούμενο δέν μᾶς φαίνεται ἐπωφελής.

9. Ἄς ἐξετασθοῦν ἐπί τοῦ παρόντος τά περιστατικά τῶν διαφόρων ὑποθέσεων πού μᾶς ἀπασχολοῦν γιά νά καθορισθεῖ ἄν, καί ἐνδεχομένως μέσα σέ ποιά ὅρια, οἱ διάφορες ἀγωγές ἠσκήθησαν ἐμπροθέσμως καί εἶναι, συνεπῶς, παραδεκτές. Παρατηρῶ ὅτι, πρός τόν σκοπό αὐτό, πρέπει νά ληφθοῦν

ὑπ' ὄψη οἱ ἡμερομηνίες ὑποβολῆς στήν Ἐπιτροπή τῶν αἰτήσεων ἀποκαταστάσεως τῆς ζημίας· πράγματι τό ἀναφερόμενο ἄρθρο 43 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου (ΕΟΚ), ἀφοῦ καθώρισε τόν χρόνο πενταετοῦς παραγραφῆς, γιά τήν ὁποία ἔγινε λόγος, ὁρίζει ὅτι ἡ παραγραφή διακόπτεται εἴτε διά τῆς προσφυγῆς πού ὑποβάλλεται στό Δικαστήριο εἴτε διά τῆς προηγουμένης αἰτήσεως πού ὁ ζημιωθείς ἀπευθύνει στό ἁρμόδιο ὄργανο τῆς Κοινότητος. Στήν τελευταία αὐτή περίπτωση, ἡ προσφυγή πρέπει νά κατατεθεῖ ἐντός τῆς προθεσμίας δύο μηνῶν πού προβλέπεται στό ἄρθρο 173 ...». Ἀφ' ἑτέρου, ἄν ἡ διάταξη αὐτή ἑρμηνευθεῖ κατά γράμμα, μόνο οἱ αἰτήσεις ἀποζημιώσεως, πού βασίζονται στό ἄρθρο 215 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, προσηκόντως ὑποβαλλόμενες στίς κοινοτικές ἀρχές δύνανται νά ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τήν διακοπή τῆς παραγραφῆς. Πράγματι, δέν θεωρῶ βάσιμη τήν ὑποστηριζομένη ἀπό τούς συνηγόρους τῶν ἐναγουσῶν ἄποψη, κατά τήν ὁποία οἱ αἰτήσεις πού ὑπέβαλαν στίς ἐθνικές ἀρχές ἔχουν, καί αὐτές, ὡς ἀποτέλεσμα τήν διακοπή τῆς παραγραφῆς, ἐπειδή οἱ ἀρχές αὐτές ἦσαν ὑποχρεωμένες νά τίς διαβιβάσουν (ἤ πράγματι τίς διεβίβασαν) στίς κοινοτικές ἀρχές. Κατά τήν γνώμη μου, ἡ διαβίβαση ἀπό τίς ἐθνικές ἀρχές τῶν αἰτήσεων ἀποζημιώσεως, πού κατά λάθος ὑπεβλήθησαν σέ αὐτές, πρός τίς κοινοτικές δέν ἔχει, προφανῶς, παρά μόνο πληροφοριακό χαρακτήρα (μή ὑποχρεωτικό) στό πλαίσιο τῆς συνεργασίας ἐπί διοικητικοῦ ἐπιπέδου, πού ἐδημιουργήθη μεταξύ ἐθνικῶν καί κοινοτικῶν ἀρχῶν. Αὐτό, ἑπομένως, εἶναι ἐντελῶς διαφορετικό ἀπό τίς διατάξεις πού διέπουν τήν παραγραφή.

Ἀφοῦ αὐτό τό ζήτημα ἔχει διευκρινισθεῖ, ὑπενθυμίζω ὅτι οἱ αἰτήσεις ἀποζημιώσεως ὑπεβλήθησαν, γιά τήν παραγωγή ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου τήν 18η Αὐγούστου 1980 ἀπό τήν ἑταιρία Wührer (ἐνάγουσα στήν ὑπόθεση 256/80), τήν 15η Μαρτίου 1980 ἀπό τήν ἑταιρία Mangimi Niccolai (ἐνάγουσα στήν ὑπόθεση 257/80), τήν 27η Μαρτίου 1980 ἀπό τήν ἑταιρία De Franceschi, τοῦ Pordenone, (ἐνάγουσα στήν ὑπόθεση 256/80), τήν 15η Ἀπριλίου 1980 ἀπό τήν ἑταιρία De Franceschi, τοῦ Monfalcone, (ἐνάγουσα στήν ὑπόθεση 51/81) καί γιά τήν παραγωγή θραυσμάτων ὀρύζης τήν 8η Αὐγούστου 1980 ἀπό τήν ἑταιρία Riseria Modenese (πού ἤσκησε τήν ἀγωγή στήν ὑπόθεση 267/80) καί τήν 2α Σεπτεμβρίου 1980 ἀπό τήν ἐπιχείρηση Riserie Angelo e Giacomo Roncaia (ἐνάγουσα στήν ὑπόθεση 5/81). Κατά συνέπεια, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη ὅτι ἡ εἰσάγουσα διακρίσεις κατάσταση (γενεσιουργό τῆς εὐθύνης γεγονός) ἐδημιουργήθη τήν 1η Αὐγούστου 1975 στήν περίπτωση τῶν παραγωγῶν ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου καί τήν 1η Σεπτεμβρίου 1975, στήν περίπτωση τῶν παραγωγῶν θραυσμάτων ὀρύζης, προκύπτει ὅτι οἱ ἑταιρίες Mangimi Niccolai, De Franceschi τοῦ Pordenone, Riseria Modenese καί De Franceschi τοῦ Monfalcone ὑπέβαλαν τίς αἰτήσεις τους — καί τίς παρεπόμενες ἀγωγές τους — πρό τῆς συμπληρώσεως τοῦ χρόνου τῆς πενταετοῦς παραγραφῆς. Ἡ διαπίστωση αὐτή καθιστᾶ ἀνώφελη τήν χωριστή ἐξέταση τῆς θέσεως τῆς ἑταιρίας Mangimi Niccolai, ἡ ὁποία, ὅπως εἴδαμε, δέν ἄρχισε τήν παραγωγή ἀποφλοιωμένου ἀραβοσίτου προοριζομένου γιά τήν ζυθοποιία παρά μόνο τήν 16η Μαρτίου 1976. Γιά τίς δύο ἄλλες ἐπιχειρήσεις (Birra Wührer καί Riserie Roncaia) θά πρέπει νά ἐφαρμοσθεῖ τό κριτήριο πού ἰσχύει γιά τίς παράνομες πράξεις διαρκοῦς χαρακτῆρος, κατά τό ὁποῖο ἡ αἴτηση ἀποζημιώσεως καί οἱ παρεπόμενες ἀγωγές παραγράφονται μόνο γιά τήν ζημία πού ὑπέστησαν κατά τήν πλέον τῶν πέντε ἐτῶν περίοδο πού προηγεῖται τῆς ὑποβολῆς τῶν διαφόρων αἰτήσεων.

10. Ἐν συμπεράσματι, προτείνω στό Δικαστήριο:

α) νά κρίνει παραδεκτές τίς ἀγωγές πού ἤσκησαν κατά τῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἡ ἑταιρία Mangimi Niccolai SpA, ἡ ἑταιρία De Franceschi Marino & Figli, SpA, μέ ἕδρα το Pordenone, ἡ ἑταιρία Riseria Modenese, Srl, καί ἡ ἑταιρία De Franceschi, SpA, μέ ἕδρα τό Monfalcone·

6) νά κρίνει παραδεκτή, μόνο γιά τήν ζημία πού ἐπῆλθε μετά τήν 18η Αὐγούστου 1975, τήν ἀγωγή πού ἤσκησε κατά τῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν ἡ ἑταιρία Birra Wührer, SpA·

γ) νά κρίνει παραδεκτή, μόνο γιά τήν ζημία πού ἐπῆλθε μετά τήν 2α Σεπτεμβρίου 1975, τήν ἀγωγή πού ἤσκησε κατά τῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν ἡ ἐπιχείρηση Riserie Angelo καί Giacomo Roncaia.